

שקנאים בשמורת הטבע החולה צילום יורם שפירר

שקנאי אוהב דגים
מדי שנה בסתיו חולפים מעל ישראל כ-45 אלף שקנאים. הם נודדים מאירופה וממערב אסיה דרומה לאפריקה, שם יעבירו את חודשי החורף בטרם יחזרו באביב לאזורי הקינון שלהם. ישראל היא תחנת מנוחה ו"תדלוק" חשובה לאורך מסלול הנדידה, בייחוד בעשורים האחרונים, לאחר שתחנות מנוחה טבעיות אחרות בתורכיה נהרסו עם ייבוש בתי הגידול הלחים שם. בעבר נהנו השקנאים משפע הדגה שהציעו להם אגם החולה וביצות מישור החוף, שם הם הצטיידו במלאי האנרגיה הדרוש להם לחציית חגורת הסהרה אל אתרי החריפה במזרח אפריקה. ואולם, מאז הצטמצמו מקווי המים הטבעיים שלאורך מסלול הנדידה והשקנאים נאלצים לחפש את מזונם בבריכות הדגים. משום כך רשות הטבע והגנים, בשיתוף אגף הדיג במשרד החקלאות, ארגון מגדלי הדגים, מרכז הצפרות של החברה להגנת הטבע וחיל האוויר, מאכלסת מדי שנה דגים בשמורת הטבע החולה ובמאגר משמר

השרון שבעמק חפר. החורף אוכלסו בהם כ-150 טונה של דגים. פעולה זו נועדה לספק את הדרישה התזונתית של השקנאים להמשך הנדידה דרומה ומסייעת בצמצום הנזק שגורמים השקנאים לבריכות הדגים.

עוצרים את הפלישה

מינים פולשים של בעלי חיים וצמחים הם אחד האיומים העיקריים על הטבע בישראל ומעמידים בסכנה את המגוון הביולוגי. ועדת היגוי בין-משרדית, ששותפים בה נציגים מרשות הטבע והגנים, מהמשרד להגנת הסביבה, משרד החקלאות ומקורן קיימת לישראל, שקדה במשך כשלוש שנים בסיוע מומחים באיסוף הידע הדרוש להתמודדות עם בעיית המינים הפולשים. בעקבותיה, הוקם ביחידה הסביבתית של רשות הטבע והגנים צוות ארצי לטיפול בבעיה. הצוות החל את עבודתו ב-1 ביולי השנה. משימתו הראשונה של הצוות הייתה להקטין את התפשטותו בארץ של הצמח אמברוסיה מכונסת, עשב רב-שנתי גבוה

חבר, אתה חופר

אם תמיד חלמתם להיות ארכיאולוגים, יש לכם הזדמנות מצוינת להתחיל. בגן לאומי ירקון מתחם אפק מתקיימות בכל יום שישי בשעות 7:00-13:00 חפירות בארמון הכנעני העתיק, בעזרת

מתנדבים מרחבי הארץ. "המתנדבים מגיעים אלינו דרך הפייסבוק, דרך עמיתים לטיולים, דרך מידע בשטח האתר ועוד. רבים מהמתנדבים הם סטודנטים לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל אביב, ממגמת לימודי חוץ", אומר ד"ר צביקה צוק, הארכיאולוג הראשי של רשות הטבע והגנים. "למתנדבים חובבי החפירות יש מוטיבציה גבוהה, כי הם לא רק חופרים אלא גם לומדים הרבה על ארכיאולוגיה, על היסטוריה ועל הממצאים עצמם". עד כה התמקדה החפירה בשכבה העליונה השייכת לתקופה העות'מאנית ולמבצר התורכי, והעלתה שברי כלי חרס, עצמות בעלי חיים, מטבעות וטבעת. המומחים משערים שמתחתיהם יימצאו עוד אוצרות רבים מתקופות קדומות יותר. החפירות יתקיימו עד סוף דצמבר. אתם מוזמנים להתנדב. פרטים בטלפון 050-8617391

חופשי על הבר

חיות הבר בישראל מוגנות על פי חוק ואסור לגדל אותן בשבי. עם זאת, מינים מסוימים מוחזקים בשבי בגרעיני רבייה וצאצאיהם מושבים לטבע כדי לחזק את אוכלוסיות הבר. מי שעוד רשאים להחזיק בחיות בר הם מוסדות מחקר, גני חיות ופינוט חי המחזיקים בבעלי החיים בהיתרי רישוי פרטניים למטרות מחקר וחינוך. ב-4 בנובמבר קיימה רשות הטבע והגנים את הכנס הארצי השנתי למגדלים המורשים לגדל חיות בר ולוטרנירים. הכנס התמקד ברווחת חיות הבר בשבי והוצגו בו הנחיות להחזקת חיות הבר בשבי בתנאים ראויים - סיפוק הצרכים הפיזיולוגיים, ההתנהגותיים והחברתיים שלהן, מניעת סבל מהן ומתן אפשרות לאותן חיות לקיים התנהגות קרובה ככל האפשר להתנהגותן הטבעית.

גם הצמחים צריכים מקלט

במסגרת תוכנית הפעולה של רשות הטבע והגנים לשימור צמחים בסכנת הכחדה מקימה הרשות ברחבי הארץ גני מקלט

אזובית הרמון, צמח בסכנת הכחדה הנמצא בגן מקלט שבחי רמון צילום מרב לבל

לצמחים בסכנת הכחדה. גני מקלט הם אזורים מוגנים באתרים שבניהול הרשות, שאליהם מועתקים הצמחים כדי שיגדלו בתנאים מבוקרים וישמשו מאגר גנטי של מינים אלו ומקור של זרעים להשבות לטבע. לגני מקלט תפקיד חשוב גם בהסברה לציבור הרחב על מינים בסכנת הכחדה. לאחרונה שוקם בחי רמון שבמצפה רמון גן בוטני שהציג למבקרים את מיני הצמחייה המקומית של מכתש רמון והר הנגב. גן זה אף הפך לגן מקלט שבו גדלים מיני צמחים מקומיים לצד מינים נדירים בסכנת הכחדה, הגדלים רק בהר הנגב כגון אזובית הרמון, בן-חרצית נגבי ושקד הרמון. בעתיד יישתלו בגן מינים נדירים נוספים. שיקום הגן כלל הקמת מערכת השקיה חדשה, שתילה של צמחים ש"נעלמו" מן הגן, שיקום השילוט בגן והוספת צמחים.

מחנה אקולוגי ימי במפרץ אילת

בסוף חודש אוקטובר ערכה רשות הטבע והגנים מחנה אקולוגי ימי במפרץ אילת, במטרה להבין את הגורמים המקומיים שמשפיעים על שוניות האלמוגים

סוקרים את שוניות האלמוגים צילום אסף זבולוני

הכנס הארצי למגדלים מורשים של חיות בר צילום רועי גלעד

ולהכיר את מגוון בעלי החיים המצויים בהן. במחנה, שהתארח במכון הבין-אוניברסיטאי למדעי הים באילת, השתתפו 20 ביולוגים ואקולוגים ימיים מתחומים שונים אשר סקרו ביסודיות 50 בלטי שוניות אלמוגים ותיעדו את כל בעלי החיים המאכלסים אותם. "במהלך הסקר זוהו ונספרו יותר מ-15 אלף דגים ו-8,000 אלמוגים, שנמדדו והוערכה מידת חיוניותם", אומר ד"ר אסף זבולוני, אקולוג מפרץ אילת, שניהל את המחנה האקולוגי. "הנתונים שנאספו יעזרו לנו להבין את התהליכים החשובים המשפיעים על בריאות שוניות האלמוגים וכיצד השוניות מושפעות מעומס המבקרים בהן, בתקווה שמכך נוכל לגזור ממשק נכון יותר של המבקרים בשמורות הימיות באילת". נתונים אלה משלימים את הנתונים החשובים שנאספים כבר יותר מעשור במסגרת תוכנית הניטור הלאומית של מפרץ אילת.

המדור מאת אגף ההסברה ברשות הטבע והגנים